

Kroužkování motáků pochopů na Tachovsku, výběr mláďat určených k telemetrickému sledování

Tvrdý boj o přežití a výsledky telemetrického sledování motáka pochopa

V červenci 2022 jsme spolu s prof. MVDr. Ivanem Literákem z Veterinární univerzity v Brně nasadili celkem 15 dalších vysílaček, tentokrát mláďatům motáka pochopa. Cílem projektu bylo zapojit další ptáky ze západních Čech do již tři roky fungujícího mezinárodního projektu sahajícího přes Slovensko až na východní Ukrajinu (rok 2021).

Projekt monitoringu a získávání cenných dat o životě jednotlivých druhů dravých ptáků je na západě Čech realizován od roku 1997. Za tu dobu jsme jenom na území bývalého Západočeského kraje vysílačkami označili a sledovali přes 50 vzácných druhů, převážně dravců.

Garantem a řešitelem projektu je prof. MVDr. Ivan Literák a jeho užití tým studentů Veterinární univerzity Brno. Tým DES OP se na projektu spolupodílí i s dalšími kolegy ornitology hlavně v rámci projektu ochrany sledovaných druhů a prací v terénu při vyhledávání jednotlivých hnízd a ptáků. Od okamžiku, kdy je vysílačka na ptáka umístěna, se veškeré informace zaznamenávají do speciálního počítačového programu téměř minutu po minutě. Díky tomu získáváme cenná data o biologii jednotlivých druhů, sloužící k jejich následné ochraně. Paradoxem pak

zůstává skutečnost, že čím víc dat známe, tím více zjišťujeme, jak málo jsme věděli a znali dříve. Zkrátka moderní telemetrické sledování nejen ptáků přináší nespočet nových poznatků a informací, o kterých se nám třeba ještě před deseti lety ani nesnilo.

Platí to i v případě našich 15 mladých motáků pochopů, kteří dostali na západě Čech vysílačky v červenci roku 2022. Konkrétně se jednalo o mláďata tohoto středně velkého dravce, hnízdícího hlavně v rákosinách na hnízdě v Jezercích u Stříbra (2), Mezholezech u Horšovského Týna (3), u (3), u Lochousic (4) a Brodu nad Tichou na Tachovsku (3).

K těmto motákům je pak třeba ještě přičíst dalších 6 mláďat osazených vysílačkou už v červenci 2019, a to 4 mláďata na hnízdě Velkého Boleveckého rybníka přímo v Plzni a 2 mláďata na hnízdě u Boru

u Tachova. Celkem jsme tedy od roku 2019 do roku 2022 pouze z Plzeňska sledovali 21 mláďat motáka pochopa, což je v porovnání s počtem motáků označených za tu dobu například na východním Slovensku a východní Ukrajině jednoznačně nejvíce.

Moták pochop je známý tím, že zatímco přes léto je ptákem naší české zemědělské krajiny (rákosin a rybníků), na zimu létá zimovat do západní Afriky, Mali. S napětím jsme čekali, co zejména patnáct z nich, v roce 2022 nově vysílačkou osazených, přinese za data. Jaké bylo naše překvapení, když jsme zjistili, že z 15 označených ptáků přežilo a na zimoviště jich odlétlo pouze pět! Místo odpovědí na otázky: „Kam až se ptáci z Plzeňska dostanou? Jak zvládají překonávat jednotlivé překážky při cestě na zimoviště? Kolik se jich ze zimoviště vrátí?“ a podobně, jsme téměř celé léto

První dvě mláďata vybavená vysílačkou v Jezercích u Stříbra

řešili, kde a proč vysílačkou označený jedinec uvízl, zůstal a uhynul.

První úhyn mladého pochopa s vysílačkou byl zaznamenán u rybníka Velký Rudolf kousek od hnízda u Brodu nad Tichou (TC). Přes půl druhé hodiny jsem hledal v poli uhynulé mládě s vysílačkou. Minimálně pětkrát jsem kolem něho prošel a třikrát na něm stál, než jsem zjistil, že si ho pravděpodobně liška v kukuřičí zahrabala na horší časy.

Druhý úhyn byl hlášený hned z vedlejší lokality, a to z Jezerců u Stříbra. Tady s největší pravděpodobností usedl mladý pochop při výuce letu na nebezpečný sloup elektrického vedení a spálil se tak, že spadl na zem. Tam už ho už predátoři našli a roztahali po celé louce. I tady jsme mršinu našli jen díky vysílačce.

A pak už to následovalo vcelku rychle za sebou. Dvě mláďata z hnízda u Stoda ulovil, roztrhal a sežral ještěřáb lesní hned v remízu u rákosí. Další mládě z rybníka u Mezholez srazilo auto anebo narazilo do drátů vysokého napětí a našlo se jako uhynulé u Telic a Bukové. Šesté jsme našli pod dráty vysokého napětí ve slunečnicovém poli u Lochousic. Ze sedmého se u Nového rybníka o kus dál našla v poli už jen vysílačka a osmé mládě jsme sebrali začátkem září jako mrtvé u silnice mezi Chotěšovem a Losinou, pravděpodobně zabité po střetu s autem.

V tu dobu, koncem měsíce srpna a začátkem září 2022, už všechna mláďata úspěšně opustila hnízdo, minimálně měsíc létala

Měření, vážení a osazení vysílačky

U rybníka Rudolf na Tachovsku dostala vysílačku tři mláďata

a připravovala se na dalekou cestu do teplých krajin. Populace pochopů ze západu Čech ještě před definitivním odletem z ČR zalétne do sousedního Německa, což dělají jak motáci pochopi, tak oba druhy luňáků a občas i orel mořský. Jenže v Německu se evidentně pochopům moc nedaří, a tak jednoho, devátého, nám doslova „vypnuli“ pravděpodobně němečtí lovci v soukromé honitbě při lovu divokých kachen v rybníční oblasti Geisefeld. Stalo se tak ve středu 24. 8. 2022 kolem 17. hodiny nedaleko Ingolstadtu. Další se přestal hlásit z vteřiny na vteřinu ve čtvrtek 8. 9. 2022 ve stejném čase pozdního odpoledne z pro lovce atraktivní rybníční lokality nedaleko Lipska.

V obou dvou případech jsme kontaktovali místní policejní stanice a prokuraturu u místní kolegy. Zatímco u Ingolstadtu se kolegové na soukromé pozemky ani nedostali, úhyn

Prof. Ivan Literák s týmem DES OP a VU Brno

v Lipsku pro nás následně ještě prověřoval kolega Václav Lang, který kousek od lokality pracuje. Bohužel se vše časově protáhlo na několik týdnů, a tak se v jednom případě nepodařilo kadaver a ani vysílačku následně dohledat. A tím jsou data námi sledovaných motáků pochopů ze západních Čech definitivně sečtena a potvrzena. Díky vysílačkám jsme zjistili, jak obrovský je tlak na tyto dravce a proč jejich populace na našem území neustále tak kolísá.

V době uzávěrky tedy s funkční vysílačkou žilo a létalo z 21 označených motáků pochopů od roku 2019-2022 pouze pět ptáků. Jedná se o čtyři samce a jednu samici z roku 2022, kteří se v lednu 2023 hlásili z afrického zimoviště na území Mali, Nigerie, hranice Mali a Mauritánie a italské Sardinie. Uvidíme, kolik se jich k nám nakonec úspěšně s jarem zase vrátí. Z šesti motáků pochopů označených v roce 2019 se ze zimoviště vrátili z jara 2020 do Čech jen dva ptáci, přičemž pouze jeden z nich absolvoval i druhou i třetí cestu na zimoviště do Afriky a vrátil se do ČR jak v roce 2021, tak 2022. Bohužel 31. 5. 2022 ho pravděpodobně střílili tentokrát čeští pytláci, a to při hnízdění (sezení na vejcích) u obce Bernartice v okrese Písek na rybníku Pilný. Druhá samice pak hnízdila dvakrát v sousedním Německu. Zbývající motáci se pak postupně poztráceli jak cestou na zimoviště, tak na zimovišti.

■ Karel Makoň, DES OP Plzeň